

به بهانه «روز جهانی گردشگری»

گردشگری؛ صنعتی سرنوشت ساز در توسعه اقتصادی کشورها

صنعت گردشگری یکی از منابع مهم اقتصادی و عاملی موثر در توسعه فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی جوامع انسانی محسوب می‌شود. این صنعت ضمن درآمدزایی و ایجاد کارآفرینی بسیار گسترده، موجب نزدیک‌تر شدن ملل، اقوام و فرهنگ‌ها به یکدیگر شده و به صورت مستقیم و غیرمستقیم در ارتقا و بهبود شاخص‌های اقتصادی کشورها تاثیر می‌گذارد.

به گزارش پرسون، نامگذاری «روز جهانی گردشگری» به سومین نشست شورای عمومی سازمان جهانی گردشگری در ۱۹۷۹ میلادی بازمی‌گردد که در این نشست تصمیم بر آن شد تا از ۱۹۸۰ میلادی ۲۷ سپتامبر به عنوان روز جهانی گردشگری انتخاب شود.

البته انتخاب این روز بی‌دلیل نبود و به سبب مصادف شدن آن با تصویب اساسنامه سازمان جهانی گردشگری در ۲۷ سپتامبر ۱۹۷۰ میلادی بود. این روز نقطه عطفی در صنعت گردشگری جهان محسوب می‌شود و هر سال یک کشور میزبان نشست سازمان جهانی گردشگری است که ایران نیز در ۲۰۰۱ میلادی میزبان این نشست شد.

اهمیت صنعت گردشگری

به دلیل اهمیت جایگاه صنعت گردشگری در توسعه، بسیاری از کشورها به تکاپو در این زمینه افتاده اند و در پی رونق این صنعت هستند که در این زمینه موفق هم بوده اند. این صنعت در حقیقت یکی از مهمترین قطب های توسعه و درآمدزایی محسوب می‌شود که به ایجاد اشتغال و خوداتکایی کمک می‌کند و با ارتقای جنبه های فرهنگی و اقتصادی، تاثیر شگرفی بر رشد و پیشرفت کشورها می‌گذارد. به همین دلیل هم بسیاری از کشورها از جاذبه های این صنعت در راستای برون رفت از معضل ها و چالش های موجود در جامعه خود و ایجاد فرصت های شغلی بهره می‌برند.

گردشگری و توسعه اقتصادی

با توجه به اهمیت گردشگری می‌توان آن را یکی از مهمترین پایه های توسعه اقتصادی یک کشور به شمار آورد. به همین دلیل هم این صنعت به عنوان مهمترین منبع درآمد و ایجاد فرصت های شغلی برای بسیاری از کشورهای دنیا، محسوب می‌شود و آن را موتور توسعه می‌نامند و روز به روز بیشتر مورد توجه قرار گرفته و دولت ها به آن اهمیت می‌دهند.

گردشگری از نظر اقتصادی به عنوان یک منبع تأمین درآمد و ارز به شمار می‌رود و کشورهای مختلف جهان در سایه برخورداری از امکانات گوناگون و جاذبه‌های متنوع، در پی جذب و جلب جهانگردان به طرف خود هستند. از این روز گردشگری در حال تبدیل شدن به یکی از ارکان اصلی اقتصاد تجاری جهان است و بسیاری از برنامه ریزان و سیاستگذاران توسعه از این صنعت به عنوان رکن اصلی توسعه پایدار یاد می‌کنند.

این مهم باعث شده تا کشورهای مختلف دست به سرمایه گذاری در صنعت گردشگری بزنند زیرا صنعتی از زمره صنایع توزیع کننده درآمد است و هنگامی که جهانگرد وارد یک کشور می‌شود در مقابل خدماتی که به وی ارائه می‌کنند، باید هزینه پرداخت کند و این پرداخت ارزی خواهد بود و این اتفاق به افزایش سرمایه کمک می‌کند. بنابراین عایدی حاصل از گردشگری پایدار و در عین حال امکان بهره برداری از آن در کوتاه مدت فراهم است. همچنین اشتغال زایی در این صنعت بالا بوده و نیروی انسانی مورد نیاز آن محتاج به آموزش بلند مدت نیست.

گردشگری در ایران

گردشگری برای کشورهای دارای جاذبه‌های جهانگردی مانند ایران می‌تواند به مهمترین منبع کسب درآمد ارزی تبدیل شود. مشروط بر اینکه برنامه‌ریزی صحیح و همه جانبه توأم با آینده‌نگری برای آن تنظیم و اجرا شود. امکانات موجود در ایران نشان می‌دهد که ایران ظرفیت پذیرایی بیش از ۲ تا ۳ میلیون گردشگر خارجی را در سال دارا است و این صنعت بعد از صنعت نفت، مهمترین گزینه برای درآمد ارزی در کشور خواهد بود زیرا ایران یک موقعیت بسیار استثنایی و ممتاز از نظر جذب جهانگرد داشته که درآمدهای ارزی هنگفتی را به دنبال خواهد داشت و موضوعات مورد علاقه جهانگردان همچون طبیعت زیبا با خصوصیات اقلیمی و آب و هوایی ویژه، مردمی با فرهنگ و تمدن کهن، آداب و رسوم و سنن باستانی و اسلامی و اماکن بسیار قدیمی با سبک معماری بی نظیر که در کمتر کشوری می‌توان پیدا کرد در ایران وجود دارد.

اما با همه این ویژگی های خاص که ایران از آن برخوردار است، متأسفانه گردشگری چنان که انتظار می‌رود، گسترش و توسعه نیافته است. با وجودی که در تمامی برنامه‌های توسعه سال های گذشته بر رهایی از اقتصاد تک محصولی متکی بر صادرات نفت تأکید شده اما در مقام عمل موفقیت و کامیابی قابل توجه و ملموس و محسوسی در این زمینه به دست نیامده است. البته در دوره گشایش های ناشی از انعقاد برجام، این روند موقعیت خاصی را پشت سر گذاشت و ما در صنعت گردشگری شاهد پیشرفت های بسیاری بودیم.

برجام و ورود گردشگران به ایران

ایران که به دلیل تحریم های غیرعادلانه در حوزه صنعت گردشگری با مشکلات فراوانی روبرو شده بود، بعد از آغاز مذاکرات برجام، شروع به بازسازی صنعت گردشگری خود کرد زیرا کشورهای غربی که در فهرست گردشگری خود اشاره ای به نام ایران نمی کردند با آغاز مذاکرات برجام، این امر تغییر یافت و از ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۷ میلادی ورود گردشگر به ایران ۲.۵ میلیون تن رشد یافت. بنابراین حرکت به طرف شکل گیری تصویر مثبت از ایران، افزایش انگیزه سفر و شکل گیری تقاضای بیشتر، شکل گیری بازارهای جدید و تنوع بازارها به ویژه بازارهای اروپایی، افزایش سرمایه گذاری خارجی در هتلداری، افزایش زمان ویزا و ایجاد ویزای الکترونیکی و افزایش گردشگران خارجی، از آثار نخستینی بودند که برجام در حوزه گردشگری بر جای گذاشت. جانی بیلی موسس شرکت مسافرتی وایلد فرانتیرز گفت: «در سال ۲۰۱۳ ما ۴۰ گردشگر را به ایران بردیم. در سال ۲۰۱۶ این رقم به بیش از ۶۰۰ گردشگر رسید.» بعد از انعقاد برجام، هر روز بر تعداد گردشگرانی که از کاخ گلستان، معماری های زیبای شهر اصفهان و موزه ها و گالری های هنری ایران بازدید می کردند، افزوده می شد.

این اتفاقات باعث شد تا پیش بینی ها نشان دهد که در صورت برقراری برجام، سهم گردشگری در تولید ناخالص داخلی ایران به ۲.۸ هزار میلیارد ریال در ۲۰۲۷ میلادی برسد و رشدی تقریباً ۳ برابری را نسبت به ۲۰۱۷ داشته باشد اما تازه عوارض سحر نمایان شده بود و آفتاب به صورت کامل در حوزه گردشگری نتابیده بود که با خروج یک طرفه آمریکا از برجام، حوزه گردشگری دچار مشکلاتی شد. به گونه ای که دیوید مک گینس، مدیر شرکت مسافرتی آنان در همان ابتدای خروج از برجام گفت که اخیراً شاهد «توقف» رزرو سفرها به مقصد ایران بوده ایم و تعداد مشتریانی که از آمریکا برای سفر به ایران بلیط رزرو می کنند، در طول چند ماه گذشته کاهش یافته است.

البته باید اذعان داشت که تنها کسب و کارهای گردشگری ایران که رشد خوبی را در حساب های خود مشاهده می کردند، نیستند که باید تاوان این خروج را بدهند، بلکه گردشگران علاقه مند به دیدن ایران نیز حالا این امکان را تا حدودی از دست داده اند.

راهکارها در خصوص توسعه گردشگری

لوئیس ترنر تحلیل گر حوزه گردشگری، این صنعت را به عنوان امیدبخش ترین، پیچیده ترین و جایگزین ترین صنعتی می داند که کشورهای جهان سوم باید آن را دنبال کنند و می تواند عامل مهمی در کاهش فقر و بیکاری آنها باشد. بنابراین در کشوری مانند ایران که از انواع جاذبه های طبیعی، باستانی، فرهنگی و دیگر عامل های جذب گردشگر برخوردار است، باید بتوان این شاخص ها را به عنوان مهم ترین ابزار در جهت تقویت گردشگری داخلی ارتقا بخشید زیرا هر گونه بی توجهی و اهمال کاری در این راستا، فرصت سوزی در این حوزه به شمار می رود چراکه ایران به دلیل سپری کردن شرایط سخت پس از جنگ و فشارهای اقتصادی ناشی از تحریم ها به شدت نیازمند صنعتی جایگزین است تا تکیه صرف بر منابع نفتی و درآمدهای حاصل از آن، جای خود را به منابع درآمدی حاصل از گردشگری بدهد.

از این رو توجه به موفقیت کشورهایی که توانستند با اتکا بر ارزش های مالی ناشی از گردشگری، اقتصاد خود را بهبود ببخشند، می تواند الگوی خوبی برای رونق این صنعت در ایران باشد. همچنین افزودن زیرمجموعه های متنوعی همچون گردشگری سلامت به بسته های گردشگری موجود و رونق آن، خواهد توانست در ارتقای وضعیت صنعت گردشگری مفید واقع شود.